

Beteckning: _____

Institutionen för vårdvetenskap och sociologi

Sällskapsdjurens inverkan på äldre människors
hälsa och välbefinnande
– en litteraturstudie

*Karin Prim
Maria Sundberg
2007*

Examensarbete C 10 p
Omvårdnadsvetenskap

**Sjuksköterskeprogrammet 120 p
Handledare: Barbro Sundelöf
Examinator: Anna Löfmark**

Sammanfattning

Syftet med denna deskriptiva litteraturstudie var att beskriva vilken inverkan sällskapsdjur har på äldre personers hälsa och välbefinnande. Totalt 18 vetenskapliga artiklar inkluderades dessa återfanns i databaserna Cinahl, Science Direct och Academic Search Elite samt via andra artiklars referenslistor. Studierna som gjorts om djurens inverkan på äldre personer som bor i det egna hemmet genomfördes med enkäter och intervjuer. Resultatet visade att djurägarna var mindre missnöjda med sin sociala och emotionella situation än de som inte ägde djur. Hos hemmaboende personer med Alzheimers sjukdom visade det sig att interaktioner med sällskapsdjur minskade humör- och psykomotoriska störningar såsom aggression, hyperaktivitet, hallucinationer och känslor av oro. Även en påverkan på den fysiska hälsan hos djurägare återfanns då de fick mer motion än vad icke djurägare fick. Djurägarnas ADL förmåga bibehölls i större utsträckning över tid i jämförelse med de äldre som inte ägde något djur. De flesta studier som gjorts om sällskapsdjurens påverkan på äldre personer inom äldreomsorgen har varit av experimentell karaktär. Sällskapsdjuren hade flera effekter på de äldre; det sociala samspelet och de verbala interaktionerna ökade, känslan av depression och ensamhet minskade. En klar fysisk förbättring kunde påvisas i form av minskade muskelspänningar och trötthet, ökat nutritionsintag och lägre blodtryck. Bland äldre dementa personer påvisades en markant minskning av oro och aggressivitet då de deltog i djurterapi.

Nyckelord: Djurterapi, äldre, sällskapsdjur, äldreboende

Abstract

The aim of this descriptive literature review was to describe the impact of pets on the health and well being of elderly persons. A total of 18 studies were included which were found in Cinahl, Science Direct and Academic Search Elite and from other article references.

Questionnaires and interviews were used to assess the impact of pets on elderly persons living at home. The result showed that pet owners were more satisfied with the social and emotional situation compared to non-pet owners. Persons with Alzheimer's disease living at home and interacted with pets showed a lesser degree of aggression, hyperactivity, hallucinations and anxiety than non-pet owners. Pets also had an influence on the physical health of the pet owners. They took longer walks more frequently than non-pet owners. Pet owners preserved their ADL to a greater extent compared to non-pet owners. Most studies exploring the impact of pets on elderly living in nursing homes were experimental. Pets had several effects on the elderly; the social connection and the verbal interactions increased, depression and loneliness decreased. Pets also affected the physical condition of the elderly; they had less muscle tensions and fatigue, higher nutritional intake and lower blood pressure. Among the elderly with dementia the anxiety and aggression decreased when they participated in animal assisted therapy.

Keywords: Pet therapy/ animal assisted therapy, elderly, companion animal, nursing home

Innehållsförteckning	Sid.
1. Introduktion	1
1.1 Litteraturgenomgång	1
1.2 Problemområde	3
1.3 Syfte	3
1.4 Frågeställning	3
2. Metod	4
2.1 Design	4
2.2 Databaser	4
2.3 Sökord	4
2.4 Utfall av sökningen	4
2.5 Manuell sökning	4
2.6 Kriterier för urval av källor	5
2.7 Valda källor	5
2.8 Dataanalys	12
2.9 Forskningsetiska överväganden	12
3. Resultat	13
3.1 Djurens inverkan på äldre personer boende i det egna hemmet	13
3.1.1 Psykosocial påverkan	13
3.1.2 Fysisk påverkan	14
3.2 Djurens inverkan på äldre personer inom äldreomsorgen	15
3.2.1 Psykosocial påverkan	15
3.2.2 Fysisk påverkan	17
4. Diskussion	18
4.1 Huvudresultat	18
4.2 Resultatdiskussion	18
4.3 Metoddiskussion	22
4.5 Allmän diskussion	23
5. Referenser	24

1. Introduktion

1.1 Litteraturgenomgång

Att använda djur i terapeutiskt syfte är något som har fått allt mer uppmärksamhet inom omvårdnadsområdet. Djuren lyssnar, stödjer, visar empati och kommunicerar via kroppsspråk och tonfall vilket skulle kunna göra dem till en naturlig tillgång i terapeutiskt syfte inom vården (1).

De allra flesta levande arter har ett behov av positiva interaktioner. Dessa kan uppfyllas över arternas gränser. Homo sapiens (nutidsmänniskan) och Canis familiaris (hunden) har haft kontakt och utbyte av varandra i minst 10 000 år. Denna kontakt, handlar inte bara om frågan att överleva, utan även om en känslomässig relation de två arterna emellan (2). Redan Florence Nightingale förstod vikten av att använda djur inom vården. Hon skrev i sin bok "Notes on Nursing" om fördelarna att använda djur i omvårdnaden av den sjuke (3).

Med animal assisted therapy, benämns AAT, menar man en alternativ terapimetod där djur är en del i omvårdnaden för att förbättra det fysiska och psykiska välbefinnandet samt kommunikationen och samspelet med andra människor. De djur som oftast används inom AAT är husdjur så som hund, katt, burfåglar akvariefiskar men även i vissa studier tygdjur (1, 4). Med husdjur menas djur som lever under människans vård och kontroll och som tillgodoser sociala, estetiska och andra behov (5).

Att ha en nära relation, fysisk kontakt och kommunikation är några av människans essentiella behov (6). Några grupper i vårt samhälle kan ha svårt att få detta behov tillgodosett, t ex. fysiskt eller psykiskt handikappade och äldre (7, 8). Levinson (9) påstod att interaktioner med djur är ett basbehov hos människan. Djur skulle kunna på ett unikt sätt påverka dessa grupper där vårdpersonal har svårt att uppfylla de essentiella behoven på ett traditionellt sett.

Att använda djur i omvårdnaden har visat sig ge positiva effekter i flera patientgrupper så som barn med utvecklingstörningar eller fysiskt handikapp, psykiskt sjuka och personer som genomgått en lungtransplantation (4, 10, 11, 12, 13, 14). Patienter som nyligen genomgått en lungtransplantation och var djurägare tyckte sig ha högre livstillfredsställelse och livskvalitet än de i samma patientgrupp som saknade sällskapsdjur (14). Martin et al. (10) och Heimlich (11) fann att barn på institutioner blev gladare och mer uppmärksamma på den sociala miljön runt dem i närvaron av en hund. Miller & Ingram (4) berättar om en 12årig pojke som efter

en operation, med flera komplikationer som följd, blev tillbakadragen och vägrade att kliva upp ur sängen. Pojken blev då erbjuden AAT för att påbörja sin mobilisering, vilket visade sig ge en positiv effekt då pojken kommunicerade bättre med hunden än med sjukvårdspersonalen. Inom psykiatrisk sjukvård har AAT visat sig minska ångesten effektivare hos bredare patientgrupper med olika psykiska problem än andra traditionella behandlingar (12). En annan studie (13) pekar på att AAT kan ha en positiv inverkan på den sociala förmågan bland annat hos patienter med schizofreni. Även den fysiska förmågan och det vardagliga livet visade sig bli bättre för dessa patienter.

I västvärlden blir de gamla allt äldre och andelen äldre i befolkningen ökar kraftigt. Med detta följer en stor patientgrupp med nedsatta funktioner och stort vårdbehov (7). Med ökad ålder kan olika typer av fysiska sjukdomar leda till en passiv livsstil med negativa effekter som följd så som nedstämdhet och isolering. Detta ökar riskerna för ohälsa och därmed ökar behovet av socialt stöd och en allsidig stimulans i både miljö och aktiviteter (1). Enligt Folkhälsoinstitutet (15) bygger äldres välbefinnande på fyra viktiga punkter: fysisk aktivitet, goda matvanor, social samvaro och meningsfullhet. Detta stämmer väl in med WHO's hälsobegrepp där hälsa definieras som ett tillstånd av fysiskt, mentalt och socialt välbefinnande och behöver inte endast innebära frånvaro av sjukdom eller svaghet (16).

Det är vanligt att äldre människor upplever brist på sociala kontakter. Nedsatt hörsel och syn kan göra det svårt att vara aktiv i det sociala samspelet (7). Vid psykisk förändring hos de äldre, pga. demens eller depression, försämras ofta kroppsspråk och humör vilket kan leda till social understimulering (1). För äldre personer med demens är psykosociala åtgärder en stor del i omvårdnadsarbetet då detta tillstånd är svårt att behandla farmakologiskt (7). Icke traditionella behandlingsmetoder så som djurterapi skulle kunna vara en tillgång när det gäller att skapa en bra miljö för de äldre.

1.2 Problemområde

Andelen äldre i vårt samhälle ökar och de gamla blir samtidigt allt äldre. Vårdbehovet av dessa kommer därmed att öka allt mer. Kunskap om olika behandlingsmetoder som kan förbättra hälsa och välbefinnande är viktigt i arbetet som sjuksköterska. Kunskapen om hur närvaron av sällskapsdjur kan inverka på äldres hälsa och välbefinnande är studerad i liten omfattning i Sverige. Detta skulle kunna uppmärksammas mer och bör lyftas fram för en eventuell framtida användning av sällskapsdjur inom vården av äldre.

1.3 Syfte

Syftet med studien var att utifrån vetenskaplig litteratur beskriva vilken inverkan sällskapsdjur har på äldre människors hälsa och välbefinnande.

1.4 Frågeställning

Vilken inverkan har sällskapsdjur på äldre människors hälsa och välbefinnande?

2. Metod

2.1 Design

Studien genomfördes som en deskriptiv litteraturstudie (17).

2.2 Databaser

Vetenskapliga artiklar söktes i databaserna Cinahl, Science Direct och Academic Search Elite (se tabell 1).

2.3 Sökord

Sökorden som användes vid sökningen i databaserna var: Pet therapy, elderly, companion animal, older, animal assisted therapy, nursing homes. Dessa sökord kombinerades med varandra.

2.4 Utfall av sökningen

Databaser, sökord, utfall, artiklar av intresse och använda artiklar som valts att ingå i resultatet redovisas i tabell 1.

2.5 Manuell sökning

Utifrån andra artiklars referenslistor återfanns fem artiklar som också inkluderades i studien.

Tabell 1. Specificering av databaser, sökord, utfall, artiklar av intresse och använda artiklar.

Databas	Sökord	Utfall	Artiklar av intresse	Använda artiklar
Cinahl	Pet therapy, elderly	102	30	7
Academic Search Elite	Pet therapy, elderly	6	2	0
Science Direct	Pet therapy, elderly	6	2	1
Cinahl	Companion animal, older	24	10	3
Academic Search Elite	Companion animal, older	11	4	0
Science Direct	Companion animal, older	16	0	0
Cinahl	Animal assisted therapy, nursing homes	30	11	2
Academic Search Elite	Animal assisted therapy, nursing homes	2	1	0
Science Direct	Animal assisted therapy, nursing homes	1	0	0
Totalt				13

2.6 Kriterier för urval av källor

Litteraturen begränsades till åren: 1990- 2007 då senare forskning ansågs mer relevant för studien. Data begränsades till engelskspråkig litteratur. Artiklarna skulle vara primärkällor och publicerade i vetenskapliga tidskrifter.

Ett första urval gjordes utifrån titel och abstrakt. Samtliga titlar i första utfallet lästes igenom. Abstrakten på de artiklar som ansågs intressanta lästes och om dessa svarade mot föreliggande studies frågeställning togs artikeln fram och lästes i sin helhet. De artiklar som motsvarade föreliggande studies syfte inkluderades i studien.

2.7 Valda källor

Totalt 18 artiklar valdes ut för fortsatt granskning (se tabell 2).

Tabell 2. Artiklarnas författare, årtal, design, instrument, antal deltagare i studien, syfte med studien och kvalitetsbedömning

Författare & referensnr.	Årtal & land	Design	Undersökningsgrupp/ Urval	Datansamlings metoder	Syfte	Kvalitetsbedömning
Raina P, et. al. (18)	1999, Canada	Kvantitativ. Longitudinell studie med korrelations design.	Av 1500 äldre personer boendes hemma inkluderades 995 personer i studien. Medelålder 73. Slumpmässigt urval.	Standardiserad telefonintervju. En enkät om socialt stöd, fysisk och psykisk hälsa och deras erfarenhet av djur mm. Mätinstrument som användes var: Family social support scale, LAPS, ADL.	Undersöka om umgänge eller anknytning av ett djur var associerat med ändrad fysisk och psykisk hälsa. Samt om dessa aspekters relation till människans sociala nätverk ändrades vid närvaro/frånvaro av ett sällskapsdjur.	Medel
Pachana N, et al. (19)	2005, Australien	Kvantitativ. Korrelations design. Både tvärsnittsstudie och longitudinellstudie.	Av totalt 12 432 inkluderades 6404 kvinnor boendes hemma i studien. 73-78 år. Slumpmässigt urval.	Enkät om själv rapporterad hälsa och relaterade variabler. Mätinstrument som användes var: SF-36, PF, MHI.	Undersöka under en längre period (tre år) om det fanns samband mellan djurägarskap och fysisk och mental hälsa. Samtidigt undersöka andra demografiska skillnader och liknande faktorer hos äldre kvinnor.	Medel
Rogers J, et al. (20)	2001, USA	Kvantitativ. Komparativ design.	12 personer inkluderades i studien, sex hundägare (medelålder 69år) och sex personer utan hund (medelålder 67år). Strategiskt urval.	Strukturerad intervju före och efter promenader. Observationer via ljudupptagning under promenaderna. Mätinstrument som användes var: QARS	Jämföra hundägare och icke hundägares konversation under promenader samt jämföra motionsvanor och deras generella sociala och psykiska fungerande.	Låg

Förklaringar till förkortningar:

LAPS – Lexington Attachment to Pets Scale

ADL – Activities of Daily Living

SF-36 – Medical Outcomes Studies Short from Functioning and Well-being Profile

PF – Physical Functioning Scale

MHI – Mental Health Scale

QARS – Older Americans Resource Survey

Tabell 2. Artiklarnas författare, årtal, design, instrument, antal deltagare i studien, syfte med studien och kvalitetsbedömning

Författare & referensnr.	Årtal & land	Design	Undersökningsgrupp/ Urval	Datansamlings metoder	Syfte	Kvalitetsbedömning
Fritz CL, et. al (21)	1995, USA	Kvantitativ. Experimentell design.	Av totalt 146 personer inkluderades 64 personer med Alzheimers boendes hemma i studien. Medel ålder 74,6 år. Strategiskt urval.	Enkät samt intervju av vårdgivarna om deras anhöriga med Alzheimers sjukdom. Mätinstrument som användes var: BIMC, MMSE, BDS	Att bestämma vilken effekt ett regelbundet umgänge med sällskapsdjur har på utvecklingen av de psykologiska störningar hos personer med Alzheimers sjukdom.	Medel
Dembicki D, et. al. (22)	1996, USA	Kvantitativ. Tvärsnittsstudie med komparativ design.	Av totalt 409 inkluderades 127 äldre personer boende hemma i studien. Personerna var 60 år och äldre. Bekvämlighetsurval	Observationer och frågeformulär om nutritions status, nutritions vanor, fysisk aktivitet mm. Skillnader i de två grupperna utvärderades med : ANOVA och MANOVA.	Undersöka om det fanns skillnader i nutritionsintag, fysiska aktiviteter, och specifika riskfaktorer för hjärt- och kärlsjukdomar mellan djurägare och icke djurägare. Samt bestämma om skillnaderna i nutritionsintag och fysisk aktivitet var relaterade till skillnaderna i nutritionsstatus och riskfaktorer för hjärt- och kärlsjukdomar.	Medel
Banks M, et al. (23)	2002, USA	Kvantitativ. Experimentell studie.	Av totalt 62 personer inkluderades 45 personer boende på äldreboende. Strategiskt urval.	Frågeformulär kring tidigare erfarenhet av djur samt en enkät om ensamhet som mättes med ett mätinstrument: DPHQ, UCLA-LS.	Bestämma om AAT kan minska ensamheten hos äldre personer boende på ett äldreboende.	Medel

Förklaringar till förkortningar:

MMSE – Mini Mental State Examination

BIMC – Blessed Information Memory Cognition Test

BDS – Blessed Dementia Rating Scale

DPHQ – Demographic and Pet History Questionnaire

MANOVA – Multivariate Analysis of Variance

ANOVA – A One Way Analysis of Variance

UCLA-LS – Loneliness Scale

Tabell 2. Artiklarnas författare, årtal, design, instrument, antal deltagare i studien, syfte med studien och kvalitetsbedömning

Författare & referensnr.	Årtal & land	Design	Undersökningsgrupp/ Urval	Datansamlings metoder	Syfte	Kvalitetsbedömning
Fick KM. (24)	1992, USA	Kvantitativ. Kvasi-experimentell design.	36 män boende på äldreboende. Strategiskt urval.	Observation av beteenden hos deltagarna som utvärderades med ANOVA.	Undersöka effekten av närvaro och frånvaro av en hund, i frekvens och typ av sociala interaktioner i en grupp med personer som bor på ett äldreboende.	Medel
Richeson NE. (25)	2003, USA	Kvantitativ. Kvasiexperimentell studie med longitudinell design.	Av totalt 17 inkluderades 15 vårdtagare med demens boende på ett särskilt boende. I studien. 14 kvinnor och en man. Medelålder 86,8 år. Strategiskt urval.	Observationer för att mäta beteendet och det sociala samspelet samt frågeformulär. Mätinstrument som användes var: MMSE, CMAI, AAT-flowsheet.	Undersöka effekten av AAT på aggressivt beteende och socialt samspel hos äldre vuxna med demens.	Medel
Colombo G, et al. (26)	2005, Italien	Kvantitativ. Experimentell studie med longitudinell design.	Av totalt 622 inkluderades 144 äldre kognitivt intakta personer boende på 7st äldreboenden. 97 kvinnor och 47 män. Medelåldern var 78,8år. Strategiskt urval.	Strukturerade enkäter om psykologisk status samt livskvalitetens perspektiv som utvärderades med mätinstrument: MMSE, LEIPAD-SV, BSI.	Bedöma om ett AAT program hade en gynnsam effekt på psykologisk status samt livskvalitet på äldre personer boende på äldreboende.	Hög

Förklaring till förkortningar:

MMSE – Mini Mental State Examination

LEIPAD-SV – Questionnaire to gauging subjective perception of quality of life in the elderly

BSI – Brief symptom inventory

ANOVA – A One Way Analysis of Variance

CMAI – Cohen Mansfield Agitation Inventory

Tabell 2. Artiklarnas författare, årtal, design, instrument, antal deltagare i studien, syfte med studien och kvalitetsbedömning

Författare & referensnr.	Årtal & land	Design	Undersökningsgrupp/ Urval	Datansamlingsmetoder	Syfte	Kvalitetsbedömning
Kaiser L, et al. (27)	2002, USA	Kvantitativ. Komparativ design.	Av totalt 10 inkluderades fem äldre personer boende på ett äldreboende i studien. Medelålder 87,7 år. Strategiskt urval	Observationer och strukturerad intervjuer.	Jämföra äldre personers beteende vid besök av en glad person eller en hund samt att bestämma vad de boende föredrog av de två besöken.	Låg
Churchill M, et al. (28)	1999, USA	Kvantitativ Experimentell studie med repeterade mätningar.	28 personer med Alzheimers eller liknande diagnoser boende på särskilt boende för Alzheimers sjuka. 21 kvinnor och sju män. Medelåldern var 83,8 år. Tre särskilda boenden. Strategiskt urval	Observationer av patienterna med videokamera både i närvaro och frånvaro av en hund. Mätinstrumenten som användes var: ABMI, BDBRS, DDCP.	Undersöka effekten av en terapi-hund på oro och det sociala samspelet hos personer med Alzheimers eller liknande diagnoser som visar beteendeförändring kring solnedgång. Ett andra syfte var att bestämma om förändringen i det aggressiva beteendet och sociala samspelet var relaterat till graden av demens.	Hög
McCabe BW, et al. (29)	2002, USA	Kvantitativ. Experimentell studie med longitudinell design.	Av 22 personer boende på särskilt boende för personer med Alzheimers deltog alla i studien. 15 kvinnor och sju män. Medelåldern var 83,7 år. Strategiskt urval.	Observationer före introduktionen av en hund och efter introduktionen. Mättes i en 29 gradig skala för beteenden: NHBPS.	Bestämma effekten (över tid) av en boende hund på problem beteenden hos personer med Alzheimers eller liknande sjukdomar. Samt att se variationen av användandet av läkemedel mot beteende problem efter att hunden introducerats.	Medel

Förklaringar till förkortningar:
 NHBPS – Nursing Homes Behavior Problem Scale
 ABMI – Agitation Mapping Behavior Instrument
 BDBRS – Burke Dementia Behavioural Rating Scale
 DDCP – Daubenmire's Data Coding Protocol

Tabell 2. Artiklarnas författare, årtal, design, instrument, antal deltagare i studien, syfte med studien och kvalitetsbedömning

Författare & referensnr.	Årtal & land	Design	Undersökningsgrupp/ Urval	Datansamlingsmetoder	Syfte	Kvalitetsbedömning
Barak Y, et. al. (30)	2001, Israel	Kvantitativ. Longitudinell studie med experimentell design.	20 Schizofrena äldre patienter på ett långtidsboende. 10 behandlade men AAT och 10 fick ej AAT. Sju kvinnor och tre män. Medelålder 79,1. Strategiskt urval.	Observation. Ett mätinstrument, SAFE, användes som mätte impulskontroll, ADL funktioner och sociala funktioner.	Utvärdera effekterna av AAT på äldre Schizofrena personer på ett långtidsboende	Medel
Crowley-Robinson P, et al. (31)	1996, Australien	Kvantitativ. Kvasi-experimentell studie med longitudinell design.	95 personer boendes på tre äldreboenden. 69 kvinnor och 26 män. Medelålder 82,3 år. Strategiskt urval.	Frågeformulär som mätte deltagarnas sinnesstämningar, ilska, depression m.m. POMS.	Avgöra vilken inverkan en hund som bor på äldreboendet, en hund som besöker boendet eller ingen hund har på depression, ilska, spänningar, hälsa, trötthet och förvirring hos äldre personer på ett äldreboende.	Hög
Stasi MF, et al. (32)	2004, Italien	Kvantitativ. Experimentell design.	28 personer med kroniska åldersrelaterade sjukdomar boende på äldreboende. Medelålder 85,7år. Strategiskt urval.	Observationer och strukturerade enkäter som utvärderades med mätinstrument: CIRS, MMSE, GDS, SASG, ADL, IADL samt Pet History Questionnaire.	Bedöma effekten av AAT hos patienter på ett äldreboende.	Medel

Förklaring till förkortningar:

POMS – Profile of Moods States

SAFE . Scale for Social Ad CIRS

GDS – Geriatric Depression Scale aptive Functioning Evaluation

SASG – Self Assessment Scale Geriatric

IADL – Instrumental Activities of Daily Living

ADL – Activities of Daily Living

CIRS - Cumulative Illness Rating Scale

MMSE – Mini Mental State Examination

Tabell 2. Artiklarnas författare, årtal, design, instrument, antal deltagare i studien, syfte med studien och kvalitetsbedömning

Författare & referensnr.	Årtal & land	Design	Undersökningsgrupp/ Urval	Datansamlings metoder	Syfte	Kvalitetsbedömning
Kanamori M, et al. (33)	2001, Japan	Kvantitativ Longitudinell studie med Experimentell design.	Av 27 personer med demens som utnyttjade ett dagcenter fick sju personer AAT, två män och fem kvinnor. Medelålder 79,43 år. Strategiskt urval.	Observation och strukturerade enkäter före introduktion av djuren och tre månader efter introduktionen av djuren. Mätinstrumenten som användes var: MMSE, N-ADL, Behave AD, CgA.	Undersöka användbarheten av AAT på kognitiva och fysiska funktioner samt hormonell stress hos dementa patienter.	Medel
DeSchraver M, et al. (34)	1998, USA	Kvantitativ. Experimentell design.	27 äldre personer boende på äldreboende. 62år och äldre. Strategiskt urval.	Observationer och strukturerade intervjuer som utvärderades med LSS.	Testa teorin om att det för äldre är avslappnande att se på ett akvarium samt att höra äldres uppfattning om det. Syftet var även att bestämma samband mellan denna aktivitet och avslappnande respons och/eller minskad fysisk stress på äldre personer.	Hög
Edwards NE, et al. (35)	1999, USA	Kvantitativ. Kvasi experimentell studie med longitudinell design.	Av 62 personer boende på ett vårdhem för demenssjuka deltog alla i studien. 24 män och 38 kvinnor. Medelålder 80,1 år. Strategiskt urval.	Observation av vikt och nutritionsintag före, under tiden och efter ett akvarium introducerades.	Undersöka hur ett akvarium påverkade nutritionsintaget på personer med Alzheimers.	Hög

Förklaring till förkortningar:

MMSE – Mini Mental State Examination
N-ADL – Nishimuras Activities of Daily Living
Behave AD – Behavior pathology in Alzheimers Disease
CgA – Salivary Chromogranin A

LSS – Leisure Satisfaction Scale

2.8 Dataanalys

De artiklar som valdes ut till studien granskades och lästes igenom ett flertal gånger, med fokus på föreliggande studies frågeställningar, av båda författarna. Vid granskning kontrollerades först design, urval och metod. Artiklarna kvalitetsbedömdes utifrån en tregradig skala, hög, medel eller låg. Kvalitetsvärderingen utfördes av båda författarna och grundades på hur väldefinierad frågeställning artiklarna hade, om patientmaterialet var tillräckligt stort, huruvida reliabilitets och validitetstestade instrument använts samt om resultatet i artiklarna presenterades med adekvata statistiska metoder (17). Vald information fördes in i tabell 2. Därefter granskades artiklarnas innehåll utifrån föreliggande studies frågeställning. Artiklarna rubricerades i två huvudområden: äldre hemmaboende djurägare och äldre personer boende på äldreboende där djur på försök användes i omvårdnaden. Under dessa områden sammanställdes resultatet i två kategorier: fysiska och psykosociala aspekter.

2.9 Forskningsetiska överväganden

Studien är en litteraturstudie som bygger på redan publicerat vetenskapligt material vilket redan har genomgått etisk granskning och godkänts. Det etiska övervägandet för denna studie har gällt urval och resultatpresentation. Urvalet har gjorts systematisk. Alla artiklar har granskats objektivt och resultaten har presenterats sanningsenligt oavsett författarnas egna åsikter.

3. Resultat

Resultatet kommer att presenteras i löpande text under huvudrubriker och underrubriker.

3.1 Djurens inverkan på äldre personer boende i det egna hemmet

3.1.1 Psykosocial påverkan

Raina (18) undersökte i sin studie om äldre personer som bodde hemma kände att umgänge med sällskapsdjur påverkade deras psykiska hälsa samt känslan av socialt stöd i en krissituation. Det framkom att närvaron av ett sällskapsdjur påverkade det psykologiska välbefinnandet positivt. Det psykologiska välbefinnandet definierades i studien genom frågor som skattade deltagarnas tillfredsställelse vad det gällde hälsa, arbete, hushåll, ekonomi, familje- och vänskapsrelationer samt hur de överlag såg på sin livssituation. Bland de deltagare i studien, både djurägare och icke djurägare, som kände ett lågt socialt stöd i krissituationer fann Raina att djurägarna ändå skattade sig högre i det psykologiska välbefinnandet än icke djurägare. Pachana et al. (19) fann motsägande resultat i sin studie då de undersökte relationen mellan äldre kvinnors psykiska hälsa och djurägarskap. Studien innefattade sällskapsdjur så som hundar, katter, fiskar, hästar, fåglar eller övriga sällskapsdjur. Ingen skillnad i den mentala hälsan mellan äldre kvinnor som ägde sällskapsdjur och de som inte ägde något sällskapsdjur påvisades.

Rogers et al. (20) undersökte genom strukturerade intervjuer och observationer vilken roll hunden har i äldre människors konversationer och om denna kan öka det sociala samspelet. Studien visade att konversationer mellan hundägare och andra personer fokuserade på nuet medan konversationer mellan icke hundägare och andra fokuserade på dåtid. Studien visade också att om hundägaren promenerade utan hund ökade antalet verb i dåtid. Konversationens längd under promenaderna, antal meningar som utbyttes och antal verb som yttrades till personer som passerade förbi skiljde sig inte mellan hundägare och icke hundägare. Det fanns ingen skillnad i hur många personer de hälsade på. Både hundägare och icke hundägare hade många sociala kontakter. Rogers jämförde även äldre personer som ägde hund samt äldre personer som inte ägde någon hund och deras självskattning när det gällde det sociala och psykiska måendet. Studien påvisade att äldre hundägare var signifikant mindre missnöjda med sin sociala och emotionella situation än äldre personer som inte hade daglig kontakt med en hund.

I en studie fann Fritz (21) att ökad interaktion med sällskapsdjur gav mindre humör- och psykomotoriska störningar hos personer med Alzheimers sjukdom som bodde hemma. Detta resultat framkom då Fritz intervjuade samt bad vårdgivarna fylla i frågeformulär gällande de Alzheimers sjukas oro, verbala förmåga, sociala förmåga, förmåga att klara av sin ADL samt kognitiv förmåga. Det visade sig att personer med Alzheimers sjukdom som bodde hemma och inte hade sällskapsdjur gav uttryck för högre förekomst av verbal aggressivitet, känslor av oro, hyperaktivitet och hallucinationer jämfört med Alzheimers sjuka som hade tillgång till hund eller katt i det egna hemmet.

3.1.2 Fysisk påverkan

Flera studier har funnit att djurägare, oavsett djurslag, är mer fysiskt aktiva än de som inte är djurägare och att deras djur har en positiv inverkan på den fysiska hälsan (18, 19, 20) Pachana (19) fann genom en självskattningsskala att äldre kvinnor som ägde något slags djur såsom hund, katt, fisk, häst, fågel eller övriga sällskapsdjur ansåg sig ha bättre fysisk hälsa än äldre kvinnor som inte ägde något sällskapsdjur alls. Raina (18) styrker detta i sin studie där resultat visade att äldre personer som ägde sällskapsdjur tyckte sig ha en bättre fysisk hälsa än äldre personer som inte ägde något djur. I studien fick deltagarna skatta sin ADL förmåga; detta innefattade hur bra de kunde gå i trappor, ta sina mediciner, sköta sin hygien, klä sig själv mm. Ju högre poäng som noterades desto bättre fysisk hälsa. ADL poängen försämrades mer över tid hos personer som ej ägde djur jämfört med personer som nyligen varit eller fortfarande var djurägare.

Rogers (20) påvisade i sin studie positiv inverkan av en hund på den fysiska hälsan. Äldre hundägare var mer nöjd med sin fysiska hälsa än äldre som inte ägde någon hund. Studien fann också att hundägare promenerade fler gånger per dag och promenaderna varade i fler antal minuter än de som inte ägde någon hund. Dembicki och Andersson (22) fann även de att äldre hundägarna gick i fler antal minuter än äldre personer som inte ägde hund. De kunde dock inte stödja hypotesen att djurägare är mer fysisk aktiva än de som ej äger sällskapsdjur. Dembicki och Anderson testade även hypoteserna att äldre personer som ägde sällskapsdjur hade en högre kostkvalitet och åt mer regelbundet än äldre personer som inte ägde något sällskapsdjur. Resultatet kunde inte stödja dessa hypoteser men de fann att personer som ägde djur åt flera vegetariska måltider och mer mjölkprodukter än icke djurägare. Inga signifikanta skillnader med avseende på BMI och blodtryck mellan djurägare och icke djurägare kunde

påvisas. Däremot fann de en signifikant skillnad i blodfetter mellan grupperna, då serumhalten av triglycerider var lägre hos djurägare än hos personer som ej ägde djur.

3.2 Djurens inverkan på äldre personer inom äldreomsorgen

3.2.1 Psykosocial påverkan

Banks (23) studie bland äldre personer på ett äldreboende visade att närvaro av en hund minskade ensamheten hos de äldre. Deltagare som fick delta i AAT tyckte sig ha signifikant mindre känsla av ensamhet jämfört med deltagarna som inte deltog i AAT. AAT sessionerna varade 30 minuter per gång, en till tre gånger i veckan under sex veckor. Djuret som närvarade vid sessionerna var en hund.

Flera studier har visat att AAT ger ett ökat socialt samspel med andra personer och kan öka de verbala interaktionerna i en grupp, för äldre personer med eller utan demens (24, 25, 26). Fick (24) observerade beteende hos deltagarna i sin studie och fann att vid sammankomster i närvaron av en hund så skedde dubbelt så många verbala interaktioner mellan deltagarna än under sammankomster när hunden ej var närvarande. Dessa resultat var signifikanta.

I Richesons (25) studie där AAT, i form av hundar, användes på en grupp äldre människor med demens visade det sig att det aggressiva beteendet hos deltagarna minskade och det sociala samspelet ökade efter tre veckor med AAT. Tre veckor efter avslutad AAT hade aggressiviteten ökat igen och det sociala samspelet minskat. I en studie av Colombo et al. (26) fick äldre personer som bodde på ett ålderdomshem varsin kanariefågel. Det visade sig att de äldre som fått interagerat med kanariefågeln, tyckte att de klarade sig bättre och hade bättre sociala funktioner än de äldre som inte haft kanariefåglar. Studien visade även på en känsla av ökad livskvalitet hos AAT gruppen.

Kaiser (27) fann i sin studie att besök av en hund gav fler positiva beteenden, så som leenden, närmanden och taktil kontakt än vad mötet med en "glad" människa gav. Churchill (28) visade att närvaron av en terapihund förbättrade det sociala samspelet och minskade oron hos personer med Alzheimers och liknande störningar. När det gällde det sociala samspelet påvisades statistiskt signifikanta skillnader i form av ökat antal leenden, närmanden, blickar emot hunden, beröring och ökade verbala interaktioner. Oron hos personerna minskade i närvaron av en terapihund under sessionerna men även överlag under resten av dygnet. Graden av demens utgjorde ingen skillnad i resultatet.

McCabes (29) resultat visade att en hund boende på en enhet för personer med Alzheimers på lång sikt kunde påverka personernas beteendestörningar positivt under dagtid.

Beteendeproblem som observerades utgjordes av: ovillighet att samarbeta, aggressivitet, irrationellt beteende, orolighet, sömnsvårigheter, störande beteende, opassande och farligt beteende. Däremot fanns det inte några signifikanta skillnader i beteendeproblemen under kvällstid. I en studie gjord på äldre schizofrena patienter, fann Barak (30) att de sociala funktionerna hos äldre schizofrena förbättrades vid AAT. Med sociala funktioner menade Barak konversationsförmåga, socialt engagemang, kommunikationsförmåga, social kompetens och deltagande i aktiviteter. Barak fann inte några förbättringar när det gällde impuls kontroll och ADL hos de äldre schizofrena patienterna efter behandling med AAT.

Flera studier har visat på minskad oro och depression hos äldre som deltagit i AAT (31, 32). I studien av Crowley-Robinson et al. (31) visade det sig även att oron och depressionen fortsatte att minska efter avslutad AAT. Fortsatt i denna studie så fann forskarna att graden av ilska sänktes hos de äldre som hade en hund på boendet. I Richesons (25) studie visade resultaten att AAT minskade aggressiviteten hos personer med demens. Denna minskning fortlöpte så länge AAT behandlingen pågick men tre veckor efter avslutad behandling hade de aggressiva beteendena återigen ökat. Även Kanamori et al. (33) kom fram till att AAT minskade aggressiviteten och oron hos äldre personer med demens. Forskarna visade att ju fler AAT behandlingar desto mer effektiv var AAT när det gällde att motverka stress. Studien visade även att AAT minskade vårdbehovet hos patienter på ett dagcenter.

Att titta på akvarium upplevdes av äldre på ett äldreboende som en positiv förändring i miljön. Både ett riktigt akvarium och ett akvarium inspelat på video upplevdes som välgörande och en trevlig aktivitet enligt den kvalitativa utvärderingen i DeSchriver och Cutler-Riddicks studie (34).

Två studier har testat teorin att AAT skulle minska användningen av lugnande och beteendereglerande läkemedel hos äldre personer. Ingen av studierna visade att AAT hade någon inverkan på dessa läkemedel (25, 29).

3.2.2 Fysisk påverkan.

I en studie av DeSchrive och Riddick (34) jämfördes muskelspänningar hos deltagarna i tre grupper under en treveckorsperiod. Grupp ett fick titta på ett riktigt akvarium, grupp två fick titta på ett akvarium inspelat på videoband och grupp tre var en placebogrupp. Både i gruppen med ett videoinspelat akvarium och i gruppen med ett riktigt akvarium registrerades en minskning av muskelspänningar i jämförelse med placebogruppen som upplevde en ökning i muskelspänning. Deltagarna i gruppen med det videoinspelade akvariet visade sig också få lägre puls då de tittade på videon. Även deras hudtemperatur ökade.

I Edwards studie (35) har akvarium visat sig ha en positiv effekt på Alzheimers patienters nutritionsintag. Det installerades ett akvarium på tre gruppboenden för Alzheimers patienter under en 16 veckors period. Nutritionsintaget ökade signifikant, vilket visade sig genom ökad portionsstorlek samt viktuppgång, på alla tre gruppboendena under behandlingstiden med akvariet men även sex veckor efter avslutad behandling.

Crowley-Robinson (31) visade i sin studie att den fysiska hälsan kunde förbättras med en terapihunds (en hund som är utbildad för AAT) närvaro hos äldre personer. Vitaliteten ökade och tröttheten minskade hos deltagarna i studien och denna effekt fortsatte även efter att hunden flyttat. Även Stasi (32) visade att den fysiska hälsan förbättrades vid interaktioner med djur då studien visade en signifikant sänkning av blodtrycket hos de äldre personerna.

4. Diskussion

4.1 Huvudresultat

De studier som gjorts om djurens inverkan på äldre personer som bor i det egna hemmet genomfördes med enkäter och intervjuer. Djurägarna var mindre missnöjda med sin sociala och emotionella situation än de som inte ägde djur. Hos personer med Alzheimers sjukdom som bodde hemma visade det sig att interaktioner med sällskapsdjur minskade humör- och psykomotoriska störningar så som aggression, hyperaktivitet, hallucinationer och känslor av oro. Sällskapsdjur visade sig ha en påverkan på den fysiska hälsan hos djurägare, då de gick längre promenader fler gånger per dag än vad icke djurägare gjorde. Djurägarnas ADL förmåga bibehölls i större utsträckning över tid i jämförelse med de äldre som inte ägde något djur.

De flesta studier som gjordes om sällskapsdjurens påverkan på äldre personer inom äldreomsorgen var av experimentell karaktär. Det sociala samspelet och de verbala interaktionerna ökade för de äldre personerna inom äldreomsorgen då de interagerade med sällskapsdjur. Denna interaktion minskade även depression och känslan av ensamhet. Bland äldre dementa personer minskade sällskapsdjuren oron och aggressiviteten. Sällskapsdjurens fysiska påverkan på de äldre inom äldreomsorgen visade sig minska muskelspänningar och trötthet, öka nutritionsintaget samt sänka blodtrycket.

4.2 Resultatdiskussion

Diskussionen är upplagd på samma sätt som resultatpresentationen med underrubriker.

Ingen av de 18 studierna är gjord i Sverige utan de flesta är gjorda i USA. Vilket visar att forskning om djurens påverkan på äldre personer är dåligt uppmärksammat i Sverige. Direkta observationer var mer förekommande i studierna gjorda inom äldreomsorgen och enkäter samt intervjuer genomfördes i större utsträckning då personerna bodde i det egna hemmet. Detta kan bero på att många av studierna inom äldreomsorgen riktade sig mot dementa personer eller personer med Alzheimers sjukdom, där observationer av deras beteende var lättare att genomföra än intervjuer och enkäter.

Djurens inverkan på äldre personer boende i det egna hemmet

Psykosocial påverkan

Raina (18) fann i sin studie att äldre personer som ägde djur skattade sitt psykologiska välbefinnande högre än äldre personer som inte ägde djur. Pachana (19) däremot fann inte någon signifikant skillnad i den psykologiska hälsan relaterat till om personerna ägde djur eller inte. Dessa motsägande resultat kan vara svåra att förklara men har möjligen att göra med att Raina (18) undersökte både män och kvinnor medan deltagarna i Pachanas (19) studie var bara kvinnor. Skillnaderna mellan äldre mäns och kvinnors upplevelse i detta avseende skulle behöva studeras vidare. Rogers (20) styrkte i sin studie Rainas (18) resultat då han påvisade att hundägare var mer nöjda med sin psykiska hälsa och sociala situation än de som inte ägde någon hund. Han fann ingen skillnad i antal interaktioner med andra individer mellan hundägare och icke hundägare. Att djurägare var mer nöjda med sin sociala situation skulle kunna bero på det regelbundna sällskapet en hund utgör. Det behövs kanske inte alltid interaktioner med andra personer för att det sociala behovet skall vara tillfredsställt. Djur kan vara ett komplement till detta.

Alzheimers sjukdom är en vanlig demenssjukdom och personer som lider av sjukdomen är ofta oroliga, aggressiva, hyperaktiva och har hallucinationer (7). Dessa symtom lindrades när personerna umgicks med sällskapsdjur (21), vilket också har visats i tidigare studier (1). Detta resultat borde kunna tas tillvara på och överföras till den praktiska vårdverkligheten på ett tydligare sett än i dag. Personer med Alzheimers sjukdom som har djur i det egna hemmet kanske borde, när sjukdomen försämras, få hjälp/stöd så att de kan ha kvar sällskapsdjuret i sin ägo. För personer med Alzheimers sjukdom som aldrig tidigare ägt ett sällskapsdjur kan det kanske vara svårt att ha ett djur i det egna hemmet. Ett alternativ skulle då kunna vara att utbildad vårdpersonal kommer hem till de Alzheimerssjuka med ett terapidjur några gånger i veckan.

Fysisk påverkan

Fysisk aktivitet innebär många fördelar för äldre personer. Mobilisering motverkar bland annat stela leder, förstoppning och ökar förmågan att klara av ADL (7). En stor del av de äldre har en låg aktivitetsnivå i förhållande till vad deras kropp behöver och att hitta en bra motivation för att röra på sig kan dock vara svårt för äldre personer (1). Närvaro av ett sällskapsdjur verkar ge positiva effekter på den fysiska aktiviteten. Att vara hundägare

innebar att de äldre promenerade mer än de som ej hade hund (20). Äldre som hade ett sällskapsdjur ansåg sig också ha bättre fysisk hälsa än vad äldre utan sällskapsdjur ansåg sig ha (18, 19). Även ADL förmågan visade sig påverkas i positiv riktning hos de äldre som ägde djur. Äldre personer som äger ett sällskapsdjur är tvungen att sköta om djuret, så som matning, rastning och liknande därav får de mer fysisks stimulans. De personer som har sällskapsdjur kan på det sättet se sig som mer fysiskt aktiva än de som inte har något sällskapsdjur som kräver skötsel. Det är dock en stor variation när det gäller kravet på skötsel och aktivitet ifall personen har en hund eller en fisk som sällskapsdjur. Inte alla studierna förtäljer vilken typ av sällskapsdjur som innefattas. En hund kan tänkas bidra till mer motion än t ex. en fågel. Är man dock inte kapabel att sköta en hund pga. olika anledningar så som svårigheter att promenera skulle en fågel kunna vara ett bättre alternativ då den inte kräver samma fysiska aktivitet av djurägaren. En fågel kan liksom en hund ändå ge taktil kontakt, vilket kan vara svårt att få av akvariefiskar men de ger ändå en trevlig stimulans i miljön. Valet av sällskapsdjur bör anpassas efter individens förutsättningar.

En annan fysisk påverkan som sällskapsdjur hade på äldre personer, enligt Dembicki & Anderson (22), var att det fanns skillnad i blodfetter mellan djurägarna och de som inte ägde något djur. Serumhalten av triglycerider var lägre hos gruppen som var djurägare. Vilket kan kanske kan relateras till tidigare resultat i föreliggande studie om djurägares högre fysiska aktivitet och skulle kunna vara en förklaring till detta.

Djurens inverkan på äldre personer inom äldreomsorgen

Psykosocial påverkan

Socialt samspel är en viktig del i de äldres välmående. Äldre personer kan ha ett sämre socialt samspel med andra vilket kan försämrats ytterligare om personen lider av demens eller depression. Därför är social kompetens och social träning mycket viktig inom äldreomsorgen (1). Flera studier påvisade att det sociala samspelet hos äldre personer ökade efter kontakten med djur (24, 25, 26, 28, 30).

Det kan vara svårt för vårdpersonal att få en kontakt med patienter som befinner sig i svåra situationer eller som lider av demens. Djur har en alldeles särskild förmåga att nå dessa patienter (1). Flera studier visade att en hund lockade fram positiva beteenden såsom leenden, närmanden och taktil kontakt (27, 28). Beröring och taktil kontakt gör så att kroppens så kallade ”välbefinnandehormon” oxytocin utsöndras (36). Terapihunden kan locka fram en

mer naturlig taktilkontakt än vad en annan person gör, särskilt om denne person är okänd för patienten då vårt sociala beteende gentemot okända personer inte innefattar direkt beröring. Detta gör att terapihundar skulle kunna ha en unik möjlighet att stärka äldre personers välbefinnande.

Flera studier har visat att närvaron av ett sällskapsdjur sänkte graden av aggressivt beteende hos personer med Alzheimers sjukdom (25, 27, 33) Vårdpersonal kan ha svårt att ge god omvårdnad när patienten har ett aggressivt beteende. Detta aggressiva beteende kan hindra personalen att tillgodose patientens behov som till exempel hygien, vätske- och näringstillförsel. Ett sällskapsdjur kan på så sätt bidra till en bättre omvårdnad då de minskar patientens aggressiva beteende.

DeSchraver och Cutler-Riddick (34) visade att det inte behöver vara ett riktigt djur för att ge en positiv inverkan på de äldre då ett akvarium inspelat på video ansågs vara en trevlig och välgörande aktivitet. Detta resultat är en intressant lösning av hur djurterapi kan användas på ett lätthanterligt och ekonomiskt sätt i omvårdnaden av de äldre.

Fysisk påverkan

Nutritionsproblematik är vanligt förekommande hos den äldre befolkningen. Orsak till dåligt födointag och viktminskning kan vara: oinspirerad miljö, nedsatt smak och lukt, låg fysisk aktivitet, depression, demens samt fysiska handikapp (7). Efter det att ett akvarium installerats i gruppboenden för Alzheimerspatienter så ökade nutritionsintaget signifikant. Detta visade sig genom en ökning av portionsstorleken samt viktuppgång hos de äldre personerna med Alzheimers sjukdom (35). Kan sällskapsdjur hjälpa till att öka nutritionsintaget hos demenssjuka så borde detta ses som en möjlighet i framtida lösningar på de äldres nutritionsproblematik och forskning inom detta område torde vara givande.

Stasi (32) fann också att den fysiska hälsan förbättrades i närvaro av sällskapsdjur då deltagarnas blodtryck sänktes signifikant hos äldre personer då de integrerat med sällskapsdjur. Ett högt blodtryck kan leda till hjärt- och kärlsjukdomar vilka är mycket vanliga folksjukdomar och är därför mycket viktigt att behandla. Att sällskapsdjur kan hjälpa till att sänka blodtrycket är ett mycket intressant fenomen och alla tänkbara tillvägagångssätt att på något vis minska förekomsten av hjärt- och kärlsjukdomar borde beaktas.

DeSchraver och Cutler-Riddicks (34) studie påvisade att ett akvarium, både inspelat på video eller ett riktigt akvarium, ledde till en minskning av muskelspänningar. Smärta i muskler och leder ger muskelspänningar, dessa muskelspänningar leder i sin tur till mer smärta (37).

Skulle då en enkel åtgärd såsom ett akvarium kunna minska dessa besvär, vore detta en stor vinst för både vårdtagaren och vårdgivaren.

4.3 Metoddiskussion

Styrka med metoden

Författarna har sökt vetenskapliga artiklar skrivna på engelska från hela världen, för att få ett globalt perspektiv. Litteraturstudie innebär en överblick på det valda området med många olika delar av djurterapi och en bred population av äldre. Dataanalysen utfördes enligt Forsberg & Wengström (17) och kvalitetsvärderades enligt en tregradig skala. Av de artiklar som inkluderades i resultatet hade fem mycket hög kvalitet och 11 hade medel kvalitet. Endast två hade låg kvalitet. Dessa två artiklar kan ifrågasättas varför de inkluderades i föreliggande studie, detta försvaras med att dessa två ej fick en stor plats i resultatet samt att andra artiklar av högre kvalitet styrkte deras resultat. Avsnittet om djurens inverkan på äldre personer inom äldreomsorgen väger tyngre än avsnittet om djurens inverkan på äldre personer i det egna hemmet, då resultatartiklarna var av högre kvalitet i detta avsnitt. Den absolut starkaste delen i resultatet var den fysiska påverkan på de äldre inom äldreomsorgen där tre av fyra artiklar hade den högsta kvaliteten.

Svagheter med metoden

Artiklarna var skrivna på engelska vilket kan leda till misstolkningar under översättningen. Begränsning av artiklarna gjordes till åren 1990-2007. Detta var en lång tidsperiod (17år). Detta gjorde att flera äldre artiklar inkluderades och föreliggande studie består inte endast av ny forskning. De flesta artiklarna inom området har publicerats under 80-talet, därför kan det också vara en nackdel att årtalen begränsades. Att studier är gamla behöver inte alltid betyda att forskningen är inaktuell. Flertalet artiklar var begränsade till specifika demenssjukdomar och resultaten kan vara svår att generalisera till alla äldre.

4.4 Allmän diskussion

Som sjuksköterska är det viktigt att uppmärksamma olika alternativ för att skapa den bästa möjliga förutsättningen för de äldres välbefinnande och att se de individuella behoven hos varje enskild person. Föreliggande studie fokuserade på sällskapsdjurens inverkan på de äldres hälsa och välbefinnande men utelämnade frågor så som hygien och smittor. Djurterapi passar inte alla människor då det finns viktiga aspekter att ta hänsyn till så som rädslor och allergier. Det är viktigt att informera att olika typer behandlingsmetoder finns att tillgå. Sällskapsdjur är ett brett perspektiv. Det är stor skillnad mellan djurarterna som innefattas i denna kategori så som katt, hund, fågel och fisk. De kräver olika mycket vård, uppmärksamhet och ger olika grad av beröring. Det är även en skillnad om djuret är utbildat för just djurterapi eller är ett "vanligt" sällskapsdjur.

Det kan av flera olika anledningar vara svårt att driva AAT i den svenska vården med tanke på allergier hos andra patienter och personal, samt olika ansvarsfrågor. Vem ska sköta djuren? Vem tar ansvar för djurens hälsa/vård? Det kan då vara ett alternativ att använda sig av förenklade typer av AAT så som inspelade akvarier och tygdjur. En annan lösning inom äldreomsorgen skulle kunna vara att inrätta boenden, eller avdelningar på boenden där sällskapsdjur är en del av omvårdnaden. På dessa boenden skulle personal/patienter som ej var allergiska eller rädda för djur kunna vara verksamma/bo. Det är synd att äldre personer som levt en stor del av sina liv tillsammans med ett sällskapsdjur ofta berövas möjligheten att fortsätta äga ett djur då de flyttar till ett ålderdomshem. Speciellt då många vetenskapliga studier påvisar de goda effekterna av umgänge med sällskapsdjur.

5. Referenser

1. Norling I. Djur i vården. Göteborg: Sektionen för vårdforskning, Sahlgrenska universitetssjukhuset; Stockholm: Svenska kommunalarbetsförbundet; 2002
2. Odendaal J.SJ. Animal-assisted therapy –magic or medicin? J. Psychosom Res. 2000;49:275-80
3. Hooker S, Freeman L, Stewart P. Pet therapy reasearch: A historical review. Holist Nurse Pract. 2002;17(1):17-23
4. Miller J,Ingram L. Perioperative nursing and animal-assisted therapy. AORN Journal 2000;72(3):477-83
5. Nationalencyklopedin (2007)
Tillgänglig: 2007-08-22
http://www.nationalencyklopedin.se/jsp/search/search.jsp?h_search_mode=simple&h_advanced_search=false&t_word=husdjur
6. Jahren Kristoffersen N. Allmänomvårdnad 1. Stockholm: Liber AB; 1998
7. Larsson M, Rundgren Å. Geriatriska sjukdomar. Lund: Studentlitteratur; 2003
8. Tiderman M. Perspektiv på funktionshinder och handikapp. Lund: Studentlitteratur; 2000
9. Levinson BM. The dog as a “co-therapist”. Mental Hygien. 1962;46: 59-65
10. Martin F, Farnum J. Animal-assisted therapy for children with pervasive developmental disorders. West J Nurs Res 2002;24:657-70
11. Heimlich K. Animal-assisted therapy and the severely disabled child. A quantitative study. J Rehabil 2001;67:48-54

12. Barker S, Dawson K. The effect of animal-assisted therapy on anxiety ratings of hospitalized psychiatric patients. *Psychiatr Serv* 1998; 49:797-801
13. Kovács Z, Kis R, Rózsa S, Rózsa L. Animal-assisted therapy for middle-age schizophrenic patients living in a social institution. A pilot study. *Clin Rehabil* 2004;18:483-86
14. Irani S, Mahler C, Goetzmann L, Russi EW, Boehler A. Lung transplant recipients holding companion animals: impact on physical health and quality of life. *Am J Transplant* 2006;6:404-11
15. Folkhälsoinstitutet
Tillgänglig: 2007-08-22
http://www.fhi.se/templates/Page_5600.aspx?&MSHiC=65001&L=9&W=%C3%A4ldre+matvanor+och+'&Pre=%3CFONT+STYLE%3D%22color%3A+%23000000%3B+background%2Dcolor%3A+%23FFFF00%22%3E&Post=%3C%2FFONT%3E
16. WHO
Tillgänglig: 2007-11-15
<http://www.who.int/suggestions/faq/en/>
17. Forsberg C, Wengström Y. Att göra systematiska litteraturstudier: värderingar, analys och presentation av omvårdnadsforskning. Stockholm: Natur och kultur; 2003
18. Raina P, Waltner-Toews D, Bonnett B, Woodward C, Abernathy T. Influence of companion animals on the physical and psychological health of older people: An analysis of a one-year longitudinal study. *JAGS*. 1999;47:323-29
19. Pachana NA, Ford JH, Andrew B, Dobson AJ. Relations between companion animals and self-reported health in older women: cause, effect or artifact? *Int J Behav Med*. 2005;12(2):103-10
20. Rogers J, Hart LA, Boltz RP. The role of pet dogs in casual conversations of elderly adults. *J Soc Psychol*. 2001;133(3):265-77

21. Fritz CL, Farver TB, Kass PH, Hart LA. Association with companion animals and the expression of noncognitive symptoms in Alzheimers patients. *J Nerv Ment Dis.* 1995;183:459-63
22. Dembicki D, Anderson J. Pet ownership may be a factor in improved health of the elderly. *J Nutr Elder.* 1996;15(3):15-31
23. Banks MR, Banks WA. The effects of animal assisted therapy on loneliness in an elderly population in long-term care facilities. *J Gerontol B Psychol Sci Soc Sci.* 2002;57(7):428-32
24. Fick KM. The influence of an animal on social interactions of nursing home residents in a group setting. *Am J Occup Ther* 1993;47(6): 529-34
25. Richeson NE. Effects of animal assisted therapy on agitated behaviors and social interactions of older adults with dementia. *Am J Alzheimers Dis Other Demen.* 2003;18:353-58
26. Colombo G, Dello Buono M, Smania K, Raviola R, De Leo D. Pet therapy and institutionalized elderly: A study on 144 cognitively unimpaired subjects. *Arch Gerontol Geriatr* 2006;42(2):207-16
27. Kaiser L, Spence LJ, MacGavyn L, Struble L, Keilman L. A dog as a "happy person" visit nursing home residents. *West J Nurs Res.* 2002;24:671-83
28. Curchill M, Safaoui J, McCabe BW, Baun MM. Using a therapy dog to alleviate the agitation and desocialization of people with Alzheimers disease. *J Psychosoc Nurs Ment Health Serv.* 1999;37(4):16-22
29. McCabe BW, Baun MM, Speich D, Agrawal S. Resident dog in Alzheimers special care unit. *West J Nurs Res.* 2002;24:684-96

30. Barak Y, Savorai O, Mavashev S, Beni A. Animal assisted therapy for elderly schizophrenic patients, a one year controlled trail. *Am J Geriatr Psychiatry*. 2001;9(4):439-42
31. Crowley- Robinson P, Fenwick DC, Blackshaw JK. A long term study of elderly peopel in nursinghomes with visiting and resident dogs. *Appl Anim Behav Sci*1996;47:137-48
32. Stasi MF, Amati C, Costa D, Resta G, Senepa G, Scarafioiti C et al. Pet therapy: a trial for institutionalized frail elderly patients. *Arch Gerontol Geriatr Suppl*. 2004;9:407-12
33. Kanamori M, Suzuki M, Yamamoto K, Kanda M, Matsui , Kojima E, et al. A day care program and evaluation of animal assisted therapy for the elderly with senile dementia. *Am J Alzheimers Dis Other Demen*. 2001;16(4):234-39
34. DeSchrivier MM, Cutler Riddick C. Effects of watching aquariums on elders stress. *Antherozoös*. 1998;4:44-48
35. Edwards NE, Beck AM. Animal assisted therapy and nutrition in Alzheimers disease. *West J Nurs Res*. 2002;24(6):697-712
36. Henriksson O, Rasmusson M. *Fysiologi med relevant anatomi*. Lund: Studentlitteratur; 2003
37. Sjukvårdsrådgivningen
Tillgänglig 2007-11-20
<http://www.sjukvardsradgivningen.se/artikel.asp?CategoryID=27081>